

Szerkesztőség:

Fő-utca 30. szám.

Ide intézendő a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény.

Bérmentetlen küldemény nem fogadtatik el.

Kézirat vissza nem adatik.

SOMOGYI ELLENŐR

KÖZÉRDEKŰ és TÁRSADALMI LAP.

MEGJELEN MINDEN HÉTEN EGYSZER, SZERDÁN.

Szerkesztő: Németh Zoltán.

Kiadóhivatal:

Kaposvárott „Berzsenyi Dániel könyvnyomda,” hová az előfizetési, hirdetési s egyéb pénzek, ugy a felszólalások intézendők.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . 6 korona.
Fél évre . . . . . 3 korona
1/4 évre . . . 1 korona 50. fillér

Nyilttér petitsora: 20 fillér

— Tisztelettel felkérjük azon t. előfizetőinket, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, hogy azokat hozzánk mielőbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék.

Polgári leányiskola.

— Legközelebb tapasztaltuk, hogy a polgári leányiskola helyiségei, — értjük ezek alatt első sorban csupán magukat a tantermeket, felette szűkeknek bizonyultak rövid néhány év alatt, mely idő alatt az intézet fokozatosan haladott s a növendékek létszáma évről-évre jobban felszaporodott.

Ezen állapot pedig jövőre még inkább tapasztalható lesz, mert városunk lakossága folyton emelkedik s ezen iskola látogatottsága nemcsak ezen körülménynél fogva fog emelkedni, hanem azért is, mert ezen középiskola alapját veti számtalan oly kenyérkereseti pályának, melyre ma már a legtöbb család leánygyermekéi utalva vannak — jövőjük biztosítása céljából.

Látjuk, hogy a nők ma már tömegesen jelennek meg a közhivatalnoki, könyvelői, tanítói pályán, — melyek elérésének alapjait a polgári leányiskola veti meg.

A fenebb említett létszám-emelkedés tehát nagyon természetes és indokolt is.

Ennélfogva indokolt az is, hogy ezen iskolát, mely az életre nézve gyakorlatinak bizonyul be, gyámolítani s a közszükséglet és közönség érdekeinek megfelelően fejleszteni kell.

Midőn az iskola városunkban létesült, e rohamos fejlődésre nem számítottunk s így nem vethetünk semmit a város szemére, mely kötelességét e téren is erejéhez mérten telje-

sítette; nincs tehát kétségünk az iránt, hogy a város mely iskoláért mindenkor készségesen áldozott — e téren is segíteni fog a bajon.

Ennek ideje azonban ma már tényleg elérkezett.

Láttuk a legutóbb lefolyt évben, záróvizsgán és iskolalátogatások alkalmával s olvastuk egy iskola-vizsgáló bizottság hivatalos jelentésének adataiból.

Maguk az osztályok egyes folyamok tanulói befogadására nézve ugy — ahogy elégségesek, világosak — eléggé egészségesek; de csakis a négy osztályról van szó.

Ott van azonban a munkatanfolyam, ennek nincs helyisége; nincs egy közös nagyobb terem, hol a négy osztály összejöhetne ünnepélyesebb alkalom adtán; nincs egy külön vegytani labororium, könyvtár, tanári szoba, igazgatói iroda, melyek mind szükségesek a megfelelő szakoktatás, könyvtárosítás, a pihenő és várakozási idők alatti tartózkodás, és illetve az igazgató hivatalos teendői és a szülőkkel való bizalmasabb jellegű érinténi való szempontjából.

Nincs egy torna-terem, nincs egy befűtött üdülő hely, melyekre szükség van és amelyek létesítése iránt a város elvileg már határozott is.

Mint tudjuk most egyelőre az igazgatóság csak azon szerény kéréssel járult a városhoz, hogy egyetlen helyiséget adjon még az iskola kibővítésére; ezt mindenestre meg fogja tenni a város; de ezzel az intézet igényei még vajmi kevésé lesznek megoldva, a dolgotban alaposan kell eljárni.

Nézetünk az, hogy a polgári leányiskola részére mindazon szükséges kibővítést meg kell adni, ami a tanítás érdekében szükséges.

Apró foltozgatásokkal nem sokra megyünk s alig van rosszabb és drágább ennél.

Különben is ez az iskola a városnak ugyszólva semmijébe sem kerül; sőt ha minden kibővítés létesítve lesz, akkor sem fizet rá a város, vagy csak igen keveset.

A nagy erkölcsi és szellemi előnyök ellenében azonban egy nagyobb áldozatot sem szabad sokálnunk.

Kivánatos volna tehát ezen kérdést, most egyéb iskoláink rendezésének keretébe felvenni s részletes javaslattal állni a képviselőtestülethez s erre az iskolaszék és az egyes intézetek tanárai volnának hivatva; a város tanácsa ily előkészítő munkálatok hiányában, nem találhatja meg a helyes utat, tervet és cél-szerűséget.

Nekünk specialisan a polgári leányiskolára vonatkozólag az a nézetünk, hogy azt vagy egy ujonan építendő házban kell elhelyezni, melynek építéséhez a kormány bizonyosan hozzájárulna; vagy a mostani város-házi irodák egy részével kibővíteni, s a város-ház hivatalos helyiségeit másutt elhelyezni.

Erre legalkalmasabb volna a gymnasiumnak megvétele, mely anyagilag is kifizetné magát.

Nem lesz felesleges e tárgy felett egy kissé meditatálni.

— Somogy megye törvényhatósági közgyűlése f. hó 5-én folyt le, a mi közigazgatási eljárásunk gyorsaságát igazoló rövid három óra alatt. A tárgysorozatban 112 ügydarab volt felvéve, ehez járult még néhány „később” beérkezett s mindezek között egy csomó eléggé fontos ügy. Elöl az alispáni, árvaszéki, közig. bizottsági évnegyedes jelentések a szokásos nagy terjedelemben; két terjedelmes vármegyei szabályrendelet, számos miniszteri rendelet

TÁRCSA.

Mégis.

Hogyha rám tekintesz
Mosolyog az ajkaid;
Hosszan-hosszan ottfelejttem
A szememet rajtad.

Pillangó a lelked!
Szíved bárhogy ég is;
Hosszan-hosszan gondolkodom,
Hogy szeretsz-e mégis?

Gondolatim hozzád
Vissza-vissza szállnak
Hosszan-hosszan átívelve
Karjaimba zárlak.

Ajkad mosolyára
Felderül az ég is
Szőke firtű kis leányka
Enyém leszel mégis!

Rónai Albert.

Somogyvármegye határai a középkorban.

Csak nem rég olvastam egy ügyes tollu, de gyenge historiai ismerettel bíró embernek dolgozatában, hogy Somogyvármegye most is ugyanazon kiterjedéssel bír, mint kikerekítésekor ezred év előtt s természetes határai most is ugyanazok, melyek voltak az Árpádok alatt; s csak a véletlen szüle-

ménye, hogy ezen helyrehozhatlan, vakmerő állítás egy hatalmas védszárny alatt álló, monumentális jelleggel bíró munkában meg nem jelent.

Ily téves vélemény eloszlatása, a határkérdés megbolygatása és némileg tisztázása célja e soroknak is.

Tagadhatatlan, hogy Somogyvármegye eredeti nagyságában, kiterjedésében, ha egyáltalán ilyenről szó lehet s az matematikai pontossággal valaha meghatározható, ugy nagyjában most is meg van, a változások a századok folyamán csak a széleken tapasztalhatók.

Változatlan, természeti határról csak az északi oldalon, a Balatonnál lehet szó, no meg délen a Drávánál, de mint azonnal látni fogjuk, ez sem volt oly változatlan és átléphetlen vonal, hogy azon a megye túl ne terjeszkedett volna; keleten és nyugoton természetes határokról szó sem lehet, miért is a határvonalak itt változnak leginkább.

A XIII. században Somogyvármegyének a Dráván tuli birtokát képezte *Gariq* vára, várjobbágyaival együtt, mely végleges elszakadásának okát a várszerkezet gyengülése mellett, abban találja, hogy IV. László 1277-ben Timóté zágrábi püspöknek adományozza.¹⁾

Légrad, a ma Zalamegyéhez tartozó, Nagykanizsától délnyugatra, a Dráván tul fekvő helység is a XIV. és XV. században Somogyhoz tartozott; 1384-ben Mária királyné Salamonvári Salamon fiának János ispánnak adományozta; majdnem egy századdal később a debrentei Himfiek és a Kanizsaiak küzdenek egymással Légrad jogos birtokáért; az utóbbiak 1471-ben le is mondanak ennek birtokáról a Himfiek és pándi Tiszaiak javára; 1486-ban a

berzencei és szt. erzsébeti uradalom tartozékai között sorolják föl.¹⁾

Sokkal nagyobb eltérés mutatkozik a tényleges állapottól a keleti s nyugoti határokon.

Az északkeleti sarkon már a legrégibb időkben a Sió vize képezhetette a természetes határt, habár a Sió-csatorna kiindulási pontjánál fekvő *Siófokot*, mely a középkorban egyszerűen csak Foknak iratott, az Árpádok korában, Somogyvármegyéhez csatolva találjuk; ide tartozott 1137-ben, de még a 16-ik században is, mint ezt az 1536-ik évi, az országos levéltárban őrzött dikális conscriptióból tudjuk. A Sió vízének ezen elnevezése is későbbi keletű, mert a XI. és XII. század okirataiban a Sió *Foc*, *Fuk*, azaz *Fok*-nak hivatik, vagy mint dr. Ortvyai Tivadar, nem alaptalanul véli, szt.-István korában *Ozorának* hivatott.²⁾

A Sió Város-Hidvégnél szűnik meg megyénk természetes határa lenni; innét a főirány délnek, a Drávaig természetes határokhöz nem alkalmazkodik; de ezen az oldalon, hol megyénk Tolna és Baranyával érintkezik, találjuk a legnagyobb eltérést is, ugy annyira, hogy az Árpád korában a mai igali járás egy jó részét Tolnához csatolva találjuk de vannak tolnai községek is, mint *Tengőd* és *Kánya*, melyek a XV. században még Somogyhoz számítottak. Tolnamegyéhez tartoztak a mohácsi vész előtt, de még utána is s csak a török pusztítás által teremtett új viszonyok által csatolódtak Somogyvármegyéhez: Török-Koppány, Szill, Kazsok, Büsü Gölle, Pula, Attala. Ezen egész vidék azonban nemcsak közigazgatásilag, de egyházi beosztás szerint is különbözött a középkorban Somogy többi részétől. A mai Somogyvármegye igali járásának délke-

¹⁾ Dr. Csánki D. „Magyarország tört. földrajza a Hunyadiak korában.” II. k. 625. l.

²⁾ Dr. Ortvyai Tivadar: „A pécsi egyházmegyei alapítása és első határai.” Budapest 1890. 43. l.

¹⁾ Magy. Tört. Emlék XXII. R. 165. sz. okm. Tkelesics I. k. 185. l.

s illetve leirat; több törvényhatóság közérdekű átirata; és megfelelő mennyiségben a helyi érdekű községi ügyek. Ezen halmazatot elolvasni is munka és időbe kerül; mindamellett déli feltizenkét órákor a kevés számban megjelent vidéki bizottsági tag, már a sűrűdében intézte el a vitákat. A gyűlés nagyon egyhangú, érdeklődés hiányát mutató, álmos volt; nagy a mel-g, . . . , aztán meg hát nagy a béke. . . . Valóban kár ezt a korhadt alkotmányt tartani, ahol még csak jó szónoklatokat sem hallani többé, annálkevésbé van nyoma az autonómia és függetlenség iránti érzéknek.

— **Hermann Ottó** Somogyban jár és a meryei kormányzó vendége. A somogyi pásztor élet szokásait s típusát tanulmányozza a milleniumi kiállítás számára. Hát ehhez is budapesti tudós kell, drága pénzen és mi ezt nem tudjuk összeállítani? . . .

— **Az anyakönyvvezetésre** vonatkozó törvény és utasítások e napokban érkeztek le Somogyba. Röviden átnéztük a terjedelmes utasítást. Ismét iszonyu munka, homály, irka-firka és papiros. Ember kell hozzá, ha az anyakönyvek vezetését valaki október 1-én helyesen vezetni tudja. Különben ehhez még hozzászólunk.

— **A néppárt**, mint megbízható forrásból jelentik Somogyra is szervezkedik s már az őszre megalakul. Somogyból a néppárt négy biztos kerületre számít: Marczali, Lengyeltóti, Csurgó és Szill.

A sikkasztó végrehajtó.

Szenzációs esemény foglalkoztatja a csurgói járás közönségét. Hubert Zsigmond bírósági végrehajtó július hó 27-én nyomtalanul eltűnt s dacára hogy ország szerte körözik, mai napig nem került elő s róla semmi hír nem érkezett.

Az esemény részletei a következők: Hubert már 20 év óta volt a bíróságnál mint végrehajtó alkalmazva. Mint hivatalnok, pontos lelküismeretes ember volt a legutóbbi időig s csak egy pár év óta hanyagolta el dolgait. Mint ember genialitásáról, általános műveltségéről s erős emlékező tehetségéről volt általánosan elismerve. Egy pár éve a zsidó hitről áttért, nejétől elvált s kalandos szerelmének élt. Ugy látszik ez tette tönkre az amugy is excentricus embert, mert ez időtől hivatalát elhanyagolta s világ megvetéssel tekintette a társadalmat s a 46 éves férfi szerelme tárgyán kívül mást nem ismert. Züllésnek és pusztulásnak indult.

Hivatalos eljárásai közben behajtott pénzeket nem adta ki a feleknek, sem a bírósághoz be nem szolgáltatva, hanem a folytonosan fenyegető saját szükségleteire fordította. Uri rangjához s jövedelméhez nem illő módon élt. Ehhez persze pénz kellett. Mint aféle genialis s veszni készülő ember, a pénzszerzés legközönségesebb eszközeit nyult, sikkasztott, adósságot csinált.

Alig van Csurgón ember, hitelegylet, honnét kisebb-nagyobb összeget ne tudott volna szerezni. Hogy mennyi adósságot csinált s mennyi hivatalos

pénzt sikkasztott el, ma még a vizsgálat teljes befejezése előtt közel sem lehet megállapítani, de valószínű, hogy a lopott pénz egy pár ezer frtot tesz ki. Azt senki sem sejtette, hogy Hubert a felektől behajtott hivatalos pénzeket, az árverésen letett hánatpénzt és árverésen befolyt összegeket saját céljaira fordította volna. Pedig úgy volt. Talán ha ezt óvatosabban teszi, még egy ideig elmulasztotta volna dolgát.

Egy prágai cég azonban 300 frtos behajtott követelésének jogtalan visszatartásáért feljelentette. A feljelentés folytán a kaposvári törvényszék Laky László vizsgáló bírót haladéktalanul kiküldte. A vizsgáló bíró Hubertet 27-én este 9 órákor másnap reggel 8 órára magához idézte. Hubert ismerve, hogy mily bünhalmaz nyomja lelküismeretét, az idézés átvétele után nyomban hazament s összehajolva holmiját, az éjjel 11 órákor induló vonattal Bpestre ment, honnét másnap mennyasszonyához egy levelet írt, melyben arról értesíti, hogy „neki meg kell halnia.”

A vizsgálat nyomban megindult. Irományai leltározattak, melyekből kitűnik, hogy már fél év óta úzi vakmerő játékát. Alig van iratsomó, a melyben pénzt ne tartott volna vissza, a végrehajtási jegyzőkönyveket nem bélyegezte fel, magán felektől a követeléseket behajtotta, de át nem adta, szóval a legvakmerőbben sikkasztott. Még csak az ezután beérkező feljelentések állapítják meg az elsikkasztott összegek mennyiségét. Hubert sokkal gyávább s élni szeretőbb ember, sem hogy öngyilkosságot követett volna el. Általános a nézet, hogy Amerikába vándorolt, hol többi sikkasztó társaival új életet kezd. Ez annál könnyebb lesz neki, mert ott 2 gazdag gyáros testvére van, kik itteni hivataloskodása alatt is jelentékeny összegekkel segítették. Nem lehetetlen, hogy az ügyes és eszes ember az új hazában, a hol annyi tér nyílik még a sikkasztó előtt is, idővel mint valami gazdag amerikai fizeti ki itthon hagyott adósságait.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Helischaer József államvasuti főmérnököt kinevezték a kaposvár-fonyódi vasut építési felügyelőjének. — Papp Kálmán eddigi árvaszéki helyettes jegyzőt, a f. hó 5-én tartott közgyűlés alkalmával árvaszéki jegyzővé megválasztották. Oszintén gratulálunk e törekvő és szorgalmas fiatal embernek, kire közigazgatásunk terén bizonyára még szép jövő vár.

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter Szalai Alajos nagykanizsai adótitkárát a kaposvári m. kir. adóhivatalhoz ellenőrré nevezte ki.

— **Eljegyzés.** Sréter István, a 44. sz. es. és kir. gyalogezred főhadnagya eljegyezte Brodskó Mariettét, Brodskó dombóvári földbirtokos kedves leányát. — Ruzicsky Richárd előbb csurgói, jelenleg szigetvári kir. járásbírói jegyző eljegyezte Vágó Mariska kisasszonyt Kaposvárott.

— **Villamos vasut a Balaton mellett.** A kereskedelemügyi miniszter Herczeg Mihály, Kállay Gyula

és Pálffy Andornak Budapest székesfőváros Vánház-teréről az ott épülő Dunahídon át Budaörs, Vaál, Lovas-Berény, Székesfehérvár, Berhida, Vilonya, Veszprém, Kövesd, Balaton-Füred, Balaton-Udvari, Zánka, Kővágó-Órs, Badacsony, Tomaj, Balaton-Ederics, Keszthely, Szent-Iván, Felső-Habót, Bánok-Szentgyörgy, Dekarovecz, Belicza érintésével Csáktornyáig, illetve Horvátország határáig villamos erőre rendezendő vasutvonatra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta. E terv szerint az utazás Budapestről Veszprémig 58 percig és Budapestről Balatonfüredig 70 percig fog tartani.

— **Gyászír.** Alólirottak és az összes rokonság nevében is szomorodott szívvel jelentik atyjuknak s rokonuknak Gartner György birtokosnak f. hó 4-én este 8 órákor szívvelhűdés következtében élete 85-ik évében és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A boldogult hült tetemei f. hó 6-án d. u. 5 órákor fogtak a keleti rom. kath. sírkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szentmise-áldozat pedig f. hó 7-én reggel 8 órákor fog a rom. kath. templomban bemutatni. Kaposvár, 1895. augusztus hó 6-án. Aldás és béke lebegjen porai felett! gyermekei: Janka öz. Ragasitsné, Elek, József, Alajos, Gizella öz. Szolgahegyiné, Ilka, Lauschman Istvánné, Béla.

— **A Budapest-Terézvárosi takarékpénztár** részvénytársaság a következő körlevelet bocsátotta ki: A nagyméltóságú magyar kir. kereskedelemügyi miniszter ur által intézetünknek a zálogüzlet üzemére adott engedélye következtében f. é. május hó 15-én tartott rendkívüli közgyűlésünk elhatározta, társaságunk eddigi cégét: Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön részvénytársaság cégére átváltoztatni. E határozathozó kifolyólag a budapesti kereskedelmi- és váltótörvényszéknél az új céget bejegyeztettük és kérjük, sziveskedjék új cégünk-ről tudomást venni. Teljes tisztelettel Budapest-Terézvárosi Takarékpénztár részvénytársaság.

— **Országos vásár Tolnában.** A legközelebbi tolnai vásár 1895. évi augusztus hó 13-án — rendes szokástól eltérőleg keddi napon — fog megtartani a kápolna mellett elterülő vásártéren.

— **Tisztújítás Tolnamegyében.** Tolnamegyének jul. 20-án tartott közgyűlésén a szatmári főispán kinevezett Simonsics Béla helyébe Döry Pál bonyhádi főszolgabíró alispánvá választották; bonyhádi főszolgabíró lett Nagy István szolgabíró; szolgabíróvá Halász Géza tb. szolgabíró, — valamennyien egyhangúlag. Madarász Elemér főjegyző, kit a miniszter budapesti anyakönyvi felügyelővé nevezett ki, elbucszott a megyétől. A főispán tb. főjegyzőnek kinevezte Simonsics aljegyzőt, tisztb. főszolgabírónak pedig Rudnyánszky József báró szolgabíró. Az állandó választmány tagjává Schwetz Antal dr. bonyhádi ügyvédet választották meg.

— **Adomák Mátyás királyról.** A maga nemében páratlan könyv jelent meg Szódi S. könyvkereskedő kiadásában. Boross Vilmos az ismert nevű író és fővárosi lapszerkesztő az ő könyved, népies tollal írt s a nagy Hunyadi Mátyásra vonatkozó adomái és rendkívül érdekes történeti aproságit összegyűjtötte és az alább említett kiadó útján könyvpiacra bocsátotta. A könyv gazdag gyűjte-

leti része a XVI. századig a pécsi püspökséghez tartozott és e területen a XIV. században a pécsi püspökségnek tizenegy plebániája feküdt, ugymint: Kazsok, Dada, Uzd, Zimány, Ó-Merse, Baté, Szabadi, Attala, Szill, Gyalán, Hetény.¹ Ez a körülmény abba a szerencsés helyzetbe hoz bennünket, hogy ezen az oldalon megyénknek egy szt.-István kori természetes határvonalát állapíthatjuk meg.

Szent István megalapítván a pécsi püspökséget, annak határaitól 1009-ben Győrött kiadott alapító-levelében intézkedik. Az alapító-levelé eredetben nem maradt ránk, legrégebb átirata a somogyvári szent Egyed-apátság 1404-iki levelében olvasható. Ebből közölte Koller József és az utána következő kiadók, a legújabbban Ortvy és Karácsonyi is,² kik legújabbban foglalkoztak tudományosan ezen oklevéllel. Az okirat szerint a pécsi püspökség első határa a *Zemogny viculustól usque ad Tapeon vicum terjed*; a második *Ozora donec perveniat ad aliam aquam, que Lupa nuncupatur* — Ozora mignem elérkezik az a másik vízhez, melyet Lupónak neveznek; a harmadik terminus: *Kopus usque ad Almás aquam* — Kopusztól Almás vízéig s a negyedik a sok magyarázatra alkalmas adott *Kiwarok*, vagy másképp Kóárok. Ezen terminusok helyes megfejtése már sok tudóst foglalkoztatott; legújabbban foglalkoztak e kérdéssel Ortvy és Karácsonyi már idézett műveikben.

Bennünket legjobban csak a második és harmadik terminus érdekel.

Ortvy szerint ugyanis a pécsi egyházmegye határa kiindul a Dunától t. i. Duna-Földváltól s halad Tolnamegye éjszakkéleti határvonalára hosszán Tápanak s azontul az Ozorai vízhez, vagyis a mai Sió-Kapos csatornához mindaddig, míg nem vele a

Lupa, azaz Kupa-Koppány, valóságul Koppányul tekintett Kapos nem egyesült.¹

Karácsonyi azonban, szerény nézetem szerint is helyesebben, a Lupát nem Kupának, hanem *Lapának* olvassa s abból a ténykörülményből is kiindulva, hogy a főntebb elősorolt tizenegy plebánia a XIII. században a pécsi egyházmegyéhez tartozott, azt állítja, hogy szent István, midőn a pécsi püspökség egyik határául a Lupa (Lupa) vizet tűzi ki, ez alatt nem a mai tolnamegyei Lápa-fő helységet, mint többen hibásan vélik, hanem a somogymegyei Szent-Gáloskérhez tartozó Lupa pusztaiban eredő és Baténál a Kaposba folyó patakot érti. A két meglehetősen rokonhangzású (Lapa, Lápa) közelfekvése semmi félreértésre és kétségre nem adhatott okot a XVIII. századig, mert addig a pécsi püspökségi falvak közigazgatásilag Tolnavármegyéhez tartoztak. Tolnárol pedig köztudomásu vala mindenkor, hogy a pécsi püspökség területének alkatrészét teszi. De mihelyt e kérdéses területet Somogyvármegyéhez kapcsolták, pedig már a XIII. században kezdődött az azon vidéki községeknek egyenkint való kapcsolgatása, a félreértés többé nem volt kirekesztve. Csattanós bizonyíték erre nézve az, hogy a pécsi püspök később e területet e miatt csakugyan elvesztette.

Ortvy azon nézetét, hogy ez a „Lupa” nem volna más, mint a mai Koppány, Karácsonyi nem tartja elfogadhatónak, mert az még csak megengedhető, hogy a „Lupa” hibás olvasás „Kupa” helyett, de hogy Kupa annyira volna, mint Koppány, az semmivel sincs bizonyítva. Már pedig csupa hozzávetés miatt a pécsi megyétől eltagadni az egész regölyi főesperességet, nem lehet. Ellenben, hogy a régen Lupának írt folyó a mai kiejtés szerint leher Lapa, arra világos bizonyíték az, hogy a mit

régen Sunad-nak írtak, ma Csanádnak mondjuk. Inkább feltételezhetjük azt, hogy a másoló valamit kihagyott, mert van jogunk rá.¹

Most még csak azokat az Árpádok okleveleket kellene felsorolnom, melyek tanúsága szerint a főntebb említett községek Tolna megyéhez tartoztak s azonnal tisztában lennénk, hogy az egymással összefüggő tizenegy plebánia területén a XIII. században az egyházi és közigazgatási beosztás teljesen összeesett, vagyis hogy az Árpádok, mondjuk jobban szent István korában Somogyvármegye határait egy darabban a Lapa vize képezte; az okmányok ezen felsorolásával azonban ezuttal nem untatom az olvasót, hanem csak arra akarok még rámutatni, hogy bár Igal a Lapa vize vonalán belül, Szill tőzsomszédságában fekszik, de a XIII. századi okmányok, mint a nagy metalis is, azt mégis Somogyvármegyébe helyezik; ez a körülmény azonban csak azt mutatja, hogy Igal 1279-ben már Somogyhoz volt csatolva, hisz ily XIII. századi kapcsolást Karácsonyi is bizonyít Wenzel nyomán, vagy hogy az Lapa forrásával keletre egy vonalba esvén, Somogyvármegyének és a veszprémi egyházmegyének is egyik sarkába eső legszélsőbb helység volt. Igal egyébként, mint a szomszédos Kazsok s a közel fekvő Merse is a nyulaközveti apácák somogymegei és tolnai terjedelmes birtokának egy része volt, miért is ezen két tolnamegyei községet 1449-ben a kormányzó, 1453-ban pedig a király, az apácák kérésére Tolna megyéből Somogyvármegyébe helyezte át; 1475-ben és 1485-ben azonban ismét mint tolnamegyei, zárdái birtokok tűnnek föl.³

(Folyt. köv.)

Melchard Gyula
meryei plebános.

¹ Dr. Karácsonyi János: „Szent-István király oklevelei.” Budapest, 1891. 41. lap.

² I. Ortvy I. m. 5 és 6. l. — Karácsonyi I. m. 40. l.

³ I. l. m. 45. l.

¹ Karácsonyi I. m. 42. l.

² Árpádok. nj okmt. 9. k. 227. l.

³ Csánki I. m. 617 és 629. l.

ménye a Mátyás királyról eddig megjelent adománynak és apró történeti dolognak is, s nem hisszük, hogy volna olyan olvasni szerető magyar család, mely ezt a becses könyvet meg ne szerezne. Különösen alkalmi ajándékoknak és a tanuló ifjuság részére jutalom-könyvnek igen alkalmas. Külső kiállítására a kiadó nagy gondot fordított s becsületére válik a vidéki könyvnyomtató iparnak. A könyv egyes lapjait művészi illusztrációk díszítik, ugyancsak az illusztrációk is izléssel készült művészi rajz. Megszerezhető a kiadónál Szódi S. karczagi könyvkereskedőnél, vagy bármely hazai könyvtárban. Ára fizetve 1 frt. díszes kötésben 1 frt 50 kr.

— **A féltékenység.** „A szerelem sötét verem“ mondja a népdal, s alig mulik el nap, hogy annak valóságáról meggyőződő példákkal ne találkoznánk, mert hisz a szerelem vakká teszi az embert, s féltékenykedni indulatában olyan dolgokra ragadja a hönérző keblet, a mit kijózanodva csakhamar megbán. Ilyen formán járt Weber Ádám hantlakos is, ki a minap imádottja meglátogatására gyalogszerrel Kis-Vejkére ment utközben azonban Gresz András kivejkei legény, kivel egy leányba voltak szerelmesek, ki leste s egy hatalmas fűtykóssal úgy ellátta az édes pillanatokról álmódzó Adámot, hogy 8 napig az ágyat kellett őriznie. — Ugyancsak Kis-Vejkén hasonló okból, de kissé alaposabban eltárgyalta Özbach József Lokász Ferencz pajtását, kinek legalább is 30 napig kell arról nyöve gondolkoznia, hogy „Minek is van szerelem a világon“. — A hős szerelmese a bonyhádi kir. járásbírósnál súlyos testisértés miatt feljelentettek.

— **Helyi érdekű vasutak fuzója.** Annak idején említést tettünk arról a nagyszabású tervről, amely az ország helyi érdekű vasutait közös igazgatás alá akarja vonni. A terv, amelynek élén a Budapesti bankgyesület részvénytársaság és az azzal társas Erlanger & Söhne (Frankfurt) és Jacob Landau (Berlin) bankcégek állanak, nagy léptekkel halad a megvalósulás felé. Egyelőre két irányban folynak az eljárási tárgyalások és pedig a dunántúli h. é. vasutak és az alföldi h. é. vasutak egyesítése iránt. Az első terv — a dunántúli h. é. vasutak fuzója — központját a Győr-sopron-ebenfurti vasut képezi. A tárgyalások első sorban a Dunántúli h. é. vasut részvénytársaság, a Keszthely-balaton-szentgyörgyszobbi h. é. vasut részvénytársaság és a Somogy-szobba-baresi h. é. vasutársasággal tettek folyamatba, ezzel párhuzamban azonban tárgyalások folytak — még pedig nagyrészt kielégítő eredménnyel — az építés előtt álló, illetőleg épülőfélben levő pápa-csornai, győ-veszprém-dombóvári, pozsony-soproni és kisczell-eszterháza-érsekújvári vasutak átvétele iránt a tárgyalások már be is fejeztettek. A második terv — az alföldi h. é. vasutak egyesítése — még kevésbé öltött konkrét formát, a tárgyalások azonban a Békésvármegyei h. é. vasut részvénytársaság és a Kisujszállás-déaványa-gyomai h. é. vasut részvénytársaság fuzója, valamint a szentes-makó-hódmező-vásárhelyi vasut megvétele iránt szintén folyamatban vannak.

— **Az asszony.** Jó vására volt a mult szerdán N. K. szegzárdi polgárnak, a mennyiben nem is remélt áron adott tul terményén. Betért tehát a vásártéren levő egyik korcsmába, hogy néhány pohar bor mellett némileg kipihenje az aratás okozta fáradságot. Jól érezte magát s hangulata még fokozódott, midőn két szomszédja, meg a tamburasok bandája lépett be a korcsmába. Nosza lett is most mulatság, dinom-dánom. Űrültek a literek, szólt a banda s a mulatók észre sem vették, hogy elmult a dél. De mégis, a két szomszéd végtére is észre tért s kezdték társukat a hazamenésre nógatni. Hanem biz ez nagy bajjal járt, mert annak kifogyhatlan jó kedve volt. Végtére is karon kellett fogni s úgy vezették nagy nehezen a dühöngő szomszédot. Alig értek azonban a sétatér végeig, midőn a sárga földig berugott atyafi egyszer csak rémült arcot vág s hirtelen kikapja magát vezetői karából, s mintha sohasem látott volna bort, nagy gyorsasággal elkezdett futni. A két szomszéd csak bámult, hogy mi lehet ennek a gyors kijózanodásnak s örült menekvésnek az oka? Nem soká kellett gondolkoznik, mert a másik pillanatban előtűnt termett a megmenekült férjnek felesége, a ki aztán az illem szótárában egyáltalán fel nem található szavakkal kezdte a megrökönyödött szomszédok fejét mosni s addig el sem hallgatott, míg azok férj uram után nem iramodtak s azt remegve vissza nem vezették a hitvesi, ez alkalommal inkább hadanázó, mintsem ölelő karok közé.

— **Budapesti Hirlap.** Az újságcsinálás egyik főfeladata: a közönség helyes, gyors s pontos értesítése. Még száz éve nincs annak, hogy a magyar sajtó csak a Bécsből kapott legmagasabb engedéllyel vehetett tudomást a külföld eseményeiről, így is csak hetek múlva. Ma huszonnégy óra sem mulhat el, hogy a közönséget ne értesítsük nemcsak hazánk, hanem az egész világ nevezetesebb eseményeiről: távirat, telefon, éber levelező a világ mind a négy tájékról s az ország minden népesebb pontjáról hírt adnak mindarról, ami igényt tarthat a művelt ember érdeklődésére. Tudósításainak e

rengtegeből kiválogatni és megrostálni, ügyesen és tetszetősen feldolgozni azt, a mi a közönségre nézve szükséges hasznos és érdekes: ebben a Budapesti Hirlap fennállása óta eddig utól nem ért példaadással járt elől, mert szerkesztőségüket az a meggyőződés vezeti munkájában, hogy a közönség semmit sem várhat el annyira újságjától mint azt, hogy pontosan, megbízhatóan és lelkiismeretesen legyen tájékoztatva. Ez a közönség igazi anyagi és kézművelődési érdeke, ez a mai zsurnalisztika fejlődési iránya. Ott pedig, nevezetesen azokban a rovatokban, hol magának a Budapesti Hirlap-nak a véleménye, ítélete, iránya, karaktere, egyszóval egyénisége nyilatkozik meg, tízennyévi tűzpróba után már mindenki tudja, hogy mit várhat a Budapesti Hirlap-tól. Az előfizetési feltételek a következők: egy hónapra 1 frt 20 kr. negyedévre 3 frt 50 kr., félévre 7 frt, egész évre 14 frt. Vidékről legcélszerűbb a postautalványon való előfizetés. Cím: Budapesti Hirlap kiadóhivatala Budapesten, VIII. kerület, Rök-Szilárd utca 4. sz. és József-körút 5. szám.

CSARNOK.

Epigramok.

Egy jószívűhöz.

I.

Jó szíved van, hiszen magam
Láttam én, hogy od'adod
A szegénynek, éhezőnek
Legutolsó falatod.

Legutolsó falatodat,
Ha már bendőd jóllakott;
Am az elsőt, jó barátom,
Ugy-e bár azt nem adod?

II.

Jó szíved ellágyul, a nyomort nem nézheted. Im hűt
Elfordulsz, ha feléd egy nyomorult közelít.

Dr. Fonyó Ignác.

Falusi történetek.

— Irta. Huszár Dezső. —

II.

Nagyapa!

Alapjában véve egészen közönséges historia volt, de mivel Kapor Eszttivel esett meg a dolog, hát igen sok szóbeszédre adott alkalmat Libiczfalván.

Az történet ugyanis, hogy egy szép tavaszi napon — épen nagypéntek volt — a gólya egy szép kis bolondos babával ajándékozta meg a Kaporék Eszttikéjét...

Akkor már valami sajtóvétség* miatt beszűntették Vasvári Albin segédjegyző uram politikai és szépirodalmi irányu hetilapját és így az nem is hozhatta ezt a szenzációs eseményt, mégis tünelmenyes gyorsasággal elterjedt az egész faluban. A mely körülmény újfent felsővégi Rosta Lidinek tulajdonítható, a ki egy fővárosi reporterhez méltó „biztos“ értesülésen nem késelt a faluban tudadni; pikáns megjegyzésekkel és találós kommentárral fűszerezve...

— No, ugy-e megmondtam én azt már régen, hogy a szeme járása sem jó annak a leánynak. A mely leányzó olyan nagyon fitogtatja az ő becsületes voltát, annak sohasem kell azt elhinni... Lám, lám, a szűzies, rátartó Eszttikén milyen csufaság esett!...

— Ugyan már micsoda?

— Ej, ej, hát nem is tudna komámasszony?! Az öreg harangozó, Babos Bartos Péter uram beszél, hogy mikor a harangokat utnak bocsátotta — Rómába, hát találkozott az Eszttike lelkemmel, a ki szintén — odaigyekezett... Hihihí...

A komámasszony kételkedve csapta össze tenyereit.

— Ugyan, ugy-e? Ne mondja már lelkem! Hát igazán?

— De nagyon is komámasszony. Sőt, a mint Babosné asszonyom megsugta, már vissza is jött a lelkem abból a fene nagy városból. A nagy utazás egészen megviselte: Ott fekszik betegem a — bíró uram portáján... Hihihí...

— No, né, ki hitte volna? Ej-ej, ki hitte volna?!

— De el ne mondja senkinek: köztünk maradjon a szó.

— Dehogyan mondom lelkem, dehogyan... Csak

* „Agrár-kérdés Libiczfalván“ című szociális szellemű vezércikk miatt.

egy kis dolgom van ideát a Kocsonya szomszédnál, megbocsát, ha magára hagyom...

És annyira megőrizte a komámasszony ezt a nagy titkot, hogy a faluban csupán — fél óra elteltével szivárgott ki...

Nagy kedvem volna az egész dologra azt mondani, hogy csupán koholmány, fikció, ha nem tudnám, miként Babos Péterné asszonyom oly hiteltelre méltó szemilyiség, a kinek az állításai sohasem nélkülöznek — némi történelmi hűséget. Ő volt ugyanis a község hites, okleveles — bábája; nála is észlelhető volt ugyan kartársainak közös, jellemző tulajdonsága: a nagyítás, a jóhiszemű föllentés, azonban már általánosan ismert volt erről a gyengéjéről és állításait helyesen redukálták oda, hogy azoknak mindig — felét kell elhinni...

Most azonban teljesen megfelelt a valóságnak az Eszttike felől terjesztett meglepő, hihetetlen ujság.

Egy szép, gögicselő portékát felejtett nála az hosszalábu, gonosz gólya madár.

Kenyér János bíró uram házában feküdt a szegény, beteg Eszttike, hogy kipihenje a Rosta Lidi által gonoszul reá fogott utazás fáradalmait...

És hogy bíróné asszonyom, Kenyeres János tenyeres-talpas élete párja ez ellen legkevésbé sem protestált, hát az onnan nyeri magyarázatát, hogy ide s tova fél éve már, mióta kint fekszik a Gönnye-tetőn... Ott van ugyanis a halottak országa: a temető.

Bizony eltemettük szegényt; eltemettük, elsi-rattuk az élete derekán, virágzásának tetőpontján ketté tört virágzálat... (Tiszteendő Angerer Pongrácz s lelkes sajtó szavai, melyeket az 50 tavaszi látott asszonyoság földi maradványai felett mondott el.)

Eszttike Teofil uram, a község érdemes orvosa, a hirtelen halál okát most az egyszer nem a gyomor elrontásában kereste, hanem a mint a halottkém jelentésben magát kifejezte: veszesültelet gyengeségben...

Rosta Lidi pedig egész illetéktelenül szintén megnyilatkozott; azt állítván, hogy a nagymasszony mérgezés folytán halt meg: nyilván beleharapott a nyelvbe...

Hanem akármilyen volt a nagymasszony halálának az oka, annyi bizonyos, hogy nagyon jól meg volt az halva: Olyannyira, hogy talán még csak meg sem tudott fordulni sírjában, mikor az „esti szellő lágy fuvalma“ az Eszttike felől támadt hirt felkapta és vitte-vitte keresztül a falun, ki a halottak csöndes országába: a temetőbe... (Pedig ez hagyományos szokásuk a halottaknak!)

Bizonyára arról a jelenetről sem vett tudomást a boldogult, a mely bent a faluban az ő barátságos... szobájában játszódott le. (Uram bocsá! majdnem — boudoirt mondtam.)

Ott feküdt ugyanis Eszttike, a halvány beteg Eszttike, mellette egy édes, kimondhatatlanul aranyos portéka, az a bolondos kis kölyök... Kenyér János látható lelki gyönyörűséggel szemlélte őket. Vágyainak, régi álmainak megtestesülését látta abban a virgocsz kis gyerekekben. A mi után husz év óta olyannyira hasztalanul vágyódott, most előtte feküdt: egy incezi-fincezi kis emberke, élénk nagy szemekkel, vigan rugdalózó apró, lábakkal...

Hát volt szive apádnak, hogy elkeressen magától, hát rávitte a lelke, hogy kiűzzön az utcára, mikor te oly jó, édes teremtés vagy...

És megsimogatta a leány arcát, azt a finom kifejezésteljes arcot, a mely most a mártyság megtestesülése volt: a kimondhatatlan fájdalom, bánatot mutatta, míg szemei felmagasztosult tekintettel csüngtek a gyermekben.

Megátkozott; elűzött magától. Azt mondta, ugy kerüljek valamikor a szeme elé, hogy megfojt!... Beszélte a leány fájó hangon.

— Azt mondta: megfojt? Tégedet?! Ezt az aranyos, gyenge, hófehér nyakat durva kezeivel nem átallaná megszorítani?... Ne félj Eszter, nem engedlek. Ő miatta felejtkezett meg a becsületéről; miatta — talán nem is szeretetből — lettél az én szeretőmmé. Hanem az mindegy, nekem azért így is nagy gyönyörűséget okoztal; azzal, a mi mások előtt bűn, előttem csak kedvesebbé tetted magadat. Ez a kis poronty képes volna elfeledtetni velem az egész világot és én ezt megakarom neked hálálni. Elveszlek Eszter, visszaadom legdrágább kincsedet, a becsületedet; légy az én édes kis feleségem!...

A leány mosolygott és odanyujtotta kezét az ószülni kezdő szerelmes, paraszt Don Juannak, a ki azt nem átalotta — megcsókolni.

— Most még jobban szeretlek, mint akkor, mikor még nem bírtalak, amikor ezzel a kezddel nem szorítottad vissza az én kezemet, hanem ellöktél magadtól.

Igazán, alig lehetett ráismerni Kenyér Jánosra, ugy megváltozott. Az a szigorú, erélyes ember, a ki fontos hivatásának tudatában még a lépteit is oly kimérr, ünnepélyes tempóra igazgatta, a ki el nem mosolygta volna magát nyilvánosan a világot sem — mert hát ez árt az auktoritásnak — ez az ember most egészen ellágyult, egészen átváltozott.

Valahányszor az a kis gögicselő baba hangozgat, sírásra fakadt, Kenyér János oda szaladt az ágyhoz: felkapta, csitította, magasan felemelte a levegőbe, csettintett neki és olyan grimaszokat csinált az arcával, hogy a kis baba is mosolyra húzta a száját. Milyen enniváló volt, mikor nevetett! Még az édes anyját is megkaczagtatta.

— Azután megkérjük, kiengeszteljük az édes apámat is; ugy-e János? Kérdezte Eszti és meglátáztott arcán, hogy a kedvező válasz boldoggá tenné.

Hanem az emberben feltámadt erre a kérdésre a góg, a parasztblúszkeség. Mit? Hogy ő, Kenyér János, a kinek egy községben mérvadó a szava, ő könyörögjön Kapor Máté kisbíróknak?! A leányát felemeli magához, hitestársává, bíróné asszonyommá teszi és még ő kérjen, könyörögjön bocsánatot.

Soha!

— Megtiltom neked, hogy apádnál bocsánatért könyörögj; a leánya megteheti, de az én feleségem sohasem fog rimánkodni annak a bocsánatáért, aki elverte, elűzte, magától, mint egy legutolsó személyt. Értetted?! A leány keserű rezignációval hajtott le a fejét.

Nem szerette Kenyér Jánost, azzal tisztább volt, midőn édes apja beteges szeszélyeért megfélekedett magáról, jó hírnevéről, becsületéről. Most is talán inkább választja a bizonytalant, inkább elment volna újfent édes apjához, térden állva kérte volna bocsánatát annak a jóságos embernek, a kinek keserűsége okozott a nagy szegényével, de ez a gyerek mindent kivert a fejéből, ellenszenvét, édes szülője iránti forró szeretet. Belenyugodott abba a gondolatba, hogy a felesége lesz Kenyér Jánosnak. Legalább az a szegény kis poronty nem vethet később a szemére semmit sem, legalább azt nem fogja a származás átka, a becsületes név hiánya az életben szerencsétlenné tenni...

KÖZGAZDASÁG.

981. eln. sz. Földmiv. ügyi m. kir. minister.
1895.

Felhívás

Magyarország gazdaközöntségéhez.

Az 1895. évi VIII. t.-cz. a f. évi november hó 20. és 30-ika közt Magyarország területén általános mezőgazdasági statisztikai összeírást rendeltetett el. Nemcsak a kormány óhajta volt ez, hanem hazánk gazdaközöntségének is évek óta hangoztatott kívánsága.

A tengerentuli nagy gabonatermesztő országok versenye s a termények árának rendkívüli hanyatlása Európaszerte, évről-évre nehezebbé teszi a mezőgazdaság helyzetét. Súlyosan érezzük mi is ezt a válságot, s a kormány és a társadalom vállvetett erőfeszítésére van szükség, hogy megállhassunk a mostani viszonyok között s megvethessük a mezőgazdaság újabb virágzásának alapját.

De arra, hogy helyesen tűzzük ki a célt s jól válaszoljunk meg az utakat és módokat a helyzet javítására, szükségünk van a hazai viszonyok és állapotok beható, alapos megismerésére, a mit azonban nem érhetünk el másképp, mint egy lelkiismeretes, pontos, részletes statisztikai összeírás segítségével.

Belátta ezt a mezőgazdasági érdekek minden igaz barátja és illetékes képviselője; belátták legkiválóbb gazdáink, belátták a gazdasági egyesületek, belátta a kormány. A törvényhozás pedig áldozatot nem kimélve, pártkülönbség nélkül, ritka egyértelműséggel szavazta meg a nagyterjedelmű adatgyűjtés és feldolgozás költségeit.

Lesz-e haszna az áldozatnak? Lesz-e sikere a fáradozásoknak? Az egyedül a gazdaközönstégtől függ! Ha a valóságnak teljesen megfelelő adatokat nyerünk, megvethetjük azt a biztos alapot, melyre nyugodtan építhetünk, de ha a valóságtól eltérő, hamis adatok folynak be, nemcsak a sok költség, munka, fáradozás vesz kárba, hanem a magyar mezőgazdaság felvirágoztatásán fáradozó hatóságok és szakkörök annak a veszélynek is ki lesznek téve, hogy a valótlán adatoktól félrevezetve, hasznos helyett káros intézkedéseket tesznek.

Az adatok bevallásánál tehát legelső feltétel a teljes őszinteség. A titkolódzással gazdaközönstégünk csak magának ártana; olyanforma volna ez, mintha a beteg azon igyekeznék, hogy az orvos valahogy el ne találja baját, hanem egészen más betegség ellen gyógyítsa.

A tiszta valóságnak bevallásából senkire semmiféle kár vagy hátrány nem háramlik. Felkérem ennél fogva a hazai gazdaközönstéget, hogy ha nem talán itt-ott olyan balvélemények támadnának, hogy ez az összeírás adóztatási célból történik, világossítsák fel a tévlegyeket és félrevezetetteket s magyarázzák meg, hogy ezek az adatok kizárólag a mezőgazdaság és a földmivelő-nép érdekében gyűjtetnek; adóhivatalok, vagy más pénzügyi hatóságok még csak látni sem fogják ezeket; szóval a mezőgazdasági statisztikai összeírás nincs összekötve semmiféle adóztatási céllal.

De felkérem gazdaközönstégünket, ügyeljen arra is, nehogy egyesek tréfából vagy hiúságból valljanak be hamis adatokat s az ily kicsinyes, nevetséges emberi gyarlóságok meghiusítsák a nagy, országos mű sikerét.

A mezőgazdasági statisztikai összeírás az egész nagy gazdaközönstég buzgó, tevékeny közreműködése nélkül eredményes nem lehet. Az ország és saját érdekük egyaránt kívánja, hogy tegyenek meg minden lehető munkát érdekében. Minden gazdálkodó már jó előre tekintsen körül figyelmesen gazdaságában, jegyezze fel, hogy mennyi földön gazdálkodik, mennyi és milyen gazdasági eszköze, házi állata, stb. van, hogy annak idején egész pontosan jelenthesse be az adatokat az összeíró ügynököknek.

Az egész összeírás munkálatban legfontosabb személy az összeíró ügynök. Kívánatos, hogy erre az igen fontos állásra a legintelligensebb gazdák, birtokosok vállalkozzanak. Nem alázza ezzel magát senki, legyen bármily nagy ur, vagy előkelő személyiség. Sőt dicsőséget szerez vele, mert polgári kötelességet híven teljesíteni s osztályérdeket tisztes munkával szolgálni: csak emelhet mindenkit a közbecsülésben. Ne engedjék gazdáink, hogy összeíró ügynökkül olyanok alkalmaztassanak, kik a földmiveléshez csak alig értenek, vagy ha értenek is, nincsenek közvetlenül összeforva a mezőgazdaság érdekével. Az öntevékenységre a legszebb alkalom kínálkozik, mutassák meg gazdáink, hogy abban a nagy és fontos társadalmi osztályban, melyet ők képviselnek, van elég közszellem, van elég értelmiség, van elég buzgóság s mikor saját javuk, boldogulásuk forog szóban, nem állnak félre összedugott kézzel.

A magyar gazdaközönstégnek nemcsak hazafiságára, hanem saját jól felfogott érdekére hivatkozom s gazdáinkat a legelsőtől a legutolsóig teljes bizalommal kérem fel, hogy a mezőgazdasági statisztikai összeírás nagy munkáját minden kitelhető módon támogatni és előmozdítani szíveskedjenek. Budapest, 1895. július hó 19-én.

Gr. Festetics Andor, s. k.
földmiv. ügyi m. kir. minister.

A cs. kir. szab. „Adriai“ biztosító társaság

alakult 1832-ben

a legjutányosabb díjtételek mellett:

biztosít: tűz- és szállitmány-károk ellen

valamint az

ember életére

mindenféle biztosítási módokat szerint.

Biztosítási ajánlatok elfogadtatnak

Berger Ignác

kaposvári főügynök által (Fő-utca vármegyeház átellenében.)

Ajánlom továbbá nagy kőbányai „KIRÁLY-SÖR“ raktáromat, hol a legkitünőbb minőségű hordó és üveges sörök a legjutányosabb árak mellett kaphatók.

tisztelettel

Berger Ignác.

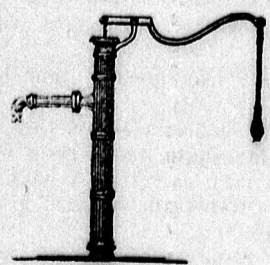

PAPP MIHÁLY

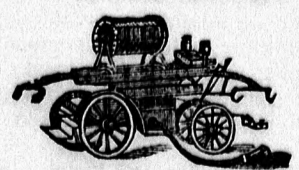

gép- és műlakatos Kaposvárott fő-utca 31. sz. a posta mellett.

Ajánlja jótállás mellett saját új gyártmányu **vert vashól** készült kerékekkel hajtó kut álványait, mely minden **törést kizár.**

Továbbá elvállal és legjobb minőségben készít **kettős működő szivattyukat húzókat** stb. Raktáron állanak-

vizvezetékhez és fürdő berendezéshez szükséges eszközök, szagtalan szobaárnyékszékek, melyek

minden árnyékszékben elhelyezhetők.